

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
факультет історії і права

*кафедра цивільно-правових дисциплін і трудового права
імені професора О.І. Процевського*

*кафедра державно-правових дисциплін,
кримінального права і процесу*

Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

кафедра правового регулювання економіки

Матеріали круглого столу
до Дня юриста

***«Виклики правничої
професії
в умовах воєнного
стану»***

06 жовтня 2022 року

м. Харків

Виклики правничої професії в умовах воєнного стану : тези доповідей та наукових повідомлень учасників круглого столу присвяченого до Дня юриста (6 жовтня 2022 року) / уклад.: О.О. Коваленко, Т.Г. Головань, М.Д. Ждан ; за ред. О.О. Коваленко. – Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2022. – 158 с.

У збірнику розміщено тексти наукових доповідей та повідомлень, присвячених актуальним проблемам правничої професії в умовах воєнного стану.

Видання адресоване вченим, аспірантам, докторантам, викладачам закладів юридичної освіти, працівникам суду, адвокатури, органам юстиції, співробітникам Державної служби зайнятості України, практикуючим юристам, громадським діячам, профспілковим активістам, іншим особам, що цікавляться проблемами правничої професії в умовах воєнного стану.

Матеріали круглого столу оприлюднені у електронному вигляді на сервері відкритого електронного архіву (репозитарію) Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди EKhNPUiR (електронний архів): <http://dspace.hnpu.edu.ua/> та на сайті факультету історії і права: <http://www.hnpu-laws.in.ua/> у розділі «Наука».

Інформація про оргкомітет. Координацію проведення круглого столу здійснює кафедра цивільно-правових дисциплін і трудового права імені професора О.І. Процевського та кафедра державно-правових дисциплін, кримінального права і процесу – тел.: +38(057)700-35-16, e-mail: trudkonf.hnpu@gmail.com)

Коваленко Олена Олександрівна (в.о. завідувача кафедри цивільно-правових дисциплін і трудового права імені професора О.І. Процевського д-р юрид. наук, професор) +38(057)598-98-75;

Головань Тетяна Георгіївна (в.о. завідувача кафедри державно-правових дисциплін, кримінального права і процесу канд. юрид. наук, доцент) +38(067)681-93-90;

Ждан Микола Дмитрович (канд. юрид. наук, доцент) +38(063)948-05-19.

Оргкомітет круглого столу не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники та їх наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів круглого столу посилання на джерела є обов'язковим.

Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
протокол №10 від 19 жовтня 2022 р.

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2022

**Гончаренко К.Ю. СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ НОВОВВЕДЕНЬ
ДО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ: СТАТТЯ 111-1
КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ 128**

**Долмат Д.Р. ПРОБЛЕМИ РОЗСЛІДУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ НА
ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ 132**

**Ілющенко А.С. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВІДМЕЖУВАННЯ ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ МАТЕРІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ 135**

**Нічипоренко Д.О. ІДЕЯ СРОДНОСТІ ПРАЦІ Г.С. СКОВОРОДИ ЯК
ВАЖЛИВА ЗМІСТОВНА СКЛАДОВА ВИЗНАЧЕННЯ ПРИРОДИ СУЧАСНОЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ - ЗАХОДУ ЩОДО СПРИЯННЯ ЗАЙНЯТОСТІ
НАСЕЛЕННЯ 137**

Шейко К.В. СУДОВА ПРАКТИКА: ВИПРОБУВАННЯ ВІЙНОЮ 139

**Баранник С.О. ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ
БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ 142**

**Герасєва П.А. МАТЕРІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ
ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ВЛАСНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА 145**

**Герасєва П.А. ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ВИПРОБУВАННЯ ПРИ
ПРИЙНЯТІ НА РОБОТУ ПІД ЧАС ДОВОЄННОГО І ВОЄННОГО ЧАСУ 147**

**Єгіян А.Д. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УМОВАХ ВОЄННОГО
СТАНУ 149**

**Максименко А.В. ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ НАСИЛЬНИЦЬКИХ
ЗЛОЧИНІВ КРАЇНИ-АГРЕСОРА 151**

**Соломонова К.О. САМОСУД ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА В УКРАЇНІ В
ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ 154**

Соломонова Карина Олександрівна,
студентка 3 курсу факультету історії та права спеціальності “Право”
Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди
e-mail: karinasolomonova2810@gmail.com

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри державно-правових дисциплін,
кримінального права і процесу *Корабель М.Г.*

САМОСУД ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

З початку повномасштабної війни в Україні на тимчасово окупованих територіях все частіше знаходить прояв таке явище як самосуд. Перш за все варто, зазначити про первопричини таких подій. На мою думку, чинниками, котрі є каталізаторами розвитку самосуду є, по-перше, дестабілізація ситуації на тимчасово окупованих територіях, котрі пов'язані з військовими діями. Таким чином свідомі громадяни, котрі мають загострене почуття справедливості спостерігають безкарну неправомірну діяльність осіб і в таких умовах відбувається формування суб'єктивного сприйняття особою прояву справедливості.

Також варто зазначити, що дане явище прогресує не лише в умовах воєнного стану, а й мирний час. Тому з огляду на це виділяючи підстави, необхідно вказати на такі як: недосконалість системи правосуддя, низький рівень довіри населення до правоохоронних органів, наявність корупційних явищ в правоохоронній системі та інші.

Також однією з причин вчинення особою самосуду є невідповідність розміру покарання скоєному діянню. Враховуючи вищезазначене доцільним є вказати на те, що законодавство потребує вдосконалення задля, по-перше, усунення всіх підстав даного негативного явища, а по-друге, внесення в чинний Кримінальний Кодекс України складу правопорушення самосуду.

В контексті даного питання необхідним є зазначити причину виділення такого правопорушення і його відмінність від інших складів правопорушень проти життя та здоров'я людини. Необхідно вказати на відмінність суб'єктивної сторони, а саме те, що особа, котра вчиняє самосуд керується не мотивом помсти, котрий характерний для більшості правопорушень проти життя та здоров'я. Також відсутні ознаки мотиву хуліганства — демонстрація переваги над іншими або неповаги до суспільства. У випадку вчинення самосуду, елементом суб'єктивної сторони складу правопорушення — мотивом буде саме уявлення особи про справедливість та гостре бажання вчинення певних дій, щоб її досягти. Таким чином особа, що вчиняє такі дії покладає на себе обов'язок державного осуду та здійснення покарання. Отже, вбачається відхилення від положень статті 124 Конституції України: “Правосуддя в Україні здійснюють виключно суди” [1].

В площині розгляду суб'єктивної сторони складу правопорушення можна ще звернути увагу на одну із факультативних ознак, а саме стан сильного душевного хвилювання. Так беручи до уваги, той факт, що вчинення самосуду можливе не лише в умовах воєнного стану, а й в мирний час, то доречним буде врахування

даного факультативного елемента суб'єктивної сторони як кваліфікуючої ознаки. Перш за все, варто з'ясувати саме визначення такого стану, так законодавством не передбачено поняття, але в одній із Постанов по справі ВСУ наводиться його поняття. “Сильне душевне хвилювання — це емоційно-психічний стан особи, спричинений протиправною (аморальною) поведінкою потерпілої особи або психотравмуючою ситуацією, за яких особа частково втрачає можливість усвідомлювати власні діяння та (або) керувати ними” [4]. Таким чином можливо говорити про те, що особа могла вчинити самосуд саме в стані сильного душевного хвилювання, безпосередньо після вчинення протиправних дій потерпілою особою, але потрібно враховувати й той факт, що цей стан, у більшості випадків, є короткочасним. Тому при кваліфікації потрібно буде враховувати в якому часовому проміжку було вчинене правопорушення і чи матиме місце наявність вищевказаного стану в правопорушника. Так, законодавцем в п.7 ч.1 статті 66 Кримінального кодексу України визначено, що вищевказаний стан є пом'якшуючою обставиною, що безумовно впливатиме на призначення покарання. [3].

Аналізуючи далі, то варто сказати і про об'єктивну сторону таких дій. Це можуть бути лише свідомі, заздалегідь сплановані активні дії суб'єкта кримінального правопорушення, котрі спрямовані на заподіяння шкоди життя та здоров'ю особи, котра вчинила кримінально каране діяння та не понесла покарання. Проводячи паралель з теперішніми подіями в Україні, а саме такими як вбивство колаборантів на тимчасово окупованих територіях. Таким чином свідомі громадяни, котрі мають почуття справедливості спостерігають за неправомірною діяльністю іншої особи, котра становить склад злочину статті 111-1 Кримінального Кодексу України. Та безкарність за вчинене правопорушення, через відсутність української влади на тимчасово окупованій території, особа бажає покарати правопорушника і як наслідок сама ним стає.

Такі прояви вчинення народного “правосуддя” все частіше набирають популярності серед громадян. Тим більше способи вчинення таких дій теж відрізняються різноманітністю. Громадяни чинять самосуд у вигляді: підризу автомобілів та приміщень, пострілів з вогнепальної зброї, повішення та отруєння. Такі дії знаходять прихильність серед населення України, бо люди мають схоже бачення справедливого “покарання” для прихильників країни-агресора. Але з правової точки зору Україна є демократичною державою, та визнає в ч.1 ст.3 Конституції України життя та здоров'я людини найвищою цінністю, та спрямовує свою політику на забезпечення їх ефективного захисту [1]. Також прояви самосуду створюють шкідливі наслідки та хибні уявлення в населення України. Таким чином створюється картина всездозволеності певних осіб, що породжують негативний приклад та подальше нехтування приписами законодавства. Україна ратифікувала Протокол №6 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, який стосується скасування смертної кари, тому її застосування є, по-перше, незаконним, а по-друге, негуманним ставленням до іншої особи [2]. В будь-якому випадку така діяльність спотворює поняття правосуддя та створює негативний образ допустимої правомірної поведінки, що може мати неабиякий вплив на молоде покоління. І в подальшому мати наслідком вчинення подібних дій з чітким усвідомленням безкарності діяння.

Таким чином, на мою думку, явище самосуду має знайти своє відображення як склад правопорушення проти життя та здоров'я людини в чинному

Кримінальному Кодексі України, бо насамперед, дії котрі містяться в даному діянні є неправомірними, навіть, враховуючи те, яку мету вони переслідують. Правосуддя має бути в рамках закону, здійснюватися відповідними органами та мати превентивний характер. Що в свою чергу створює загальне уявлення для молоді про допустиму поведінку та необхідність суворого дотримання приписів законодавця.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. Верховна Рада України. Офіційний веб-портал парламенту України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.

2. Протокол №6 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, який стосується скасування смертної кари від 28 квітня 1983 р. Офіційний веб-портал парламенту України. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_802#Text.

3. Кримінальний Кодекс України від 5 квітня 2001 року. Офіційний веб-портал парламенту України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

4. Єдиний державний реєстр судових рішень. Постанова по справі № 759/17836/17 від 16.03.2021 р. URL:<https://reyestr.court.gov.ua/Review/95708358>.